

SUOMENKIELISEN TOISEN ASTEEN KOULUTUKSEN JA NUORISOPALVELUJEN TULOSYKSIKÖN OSAVUOSIKATSAUS TILANTEESSA 30.4.2024

Suomenkielisen toisen asteen koulutuksen ja nuorisopalvelujen tulosityksikkö tarjoaa nuorten kasvua edistäviä oppimis- ja osallistumismahdollisuuksia sekä nuorisotyön palveluja. Koulutuspalvelujen osalta tulosityksikkö vastaa suomenkielisen lukiokoulutuksen järjestämisestä sekä perusopetuksen jälkeisen oppivelvollisuuden toteutumisesta Espoossa. Lasten ja nuorten hyvinvointi on toiminnan keskiössä. Palvelut tuotetaan yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien ja toimijoiden kanssa.

1 Toiminnan toteutuminen

1.1 Koulutuspalvelut

Espoossa on 10 suomenkielistä lukiota, joissa opiskelee noin 6 533 opiskelijaa. Kaikissa lukioissa on yleislinja sekä osassa painotus tai erityinen koulutustehtävä. Etelä-Tapiolan lukio tarjoaa IB-koulutusta, ja lisäksi Otaniemen ja Tapiolan lukioissa on myös erityistehtävään liittyvä kansallinen kehittämistehtävä.

Lukuvuoden 2024–2025 opiskelijaksioton aloituspaikkamääräksi Kasvun ja oppimisen lautakunta päätti 2 123, mikä on 66,3 prosenttia perusopetuksen päättävästä ikäluokasta (2023–2024: 2 118, 66,3 %). Lautakunnan päätöksen mukaisesti lukioon pääsyn edellytyksenä Espoossa oli lukuaineiden keskiarvo vähintään 7,0. Yhteishaussa toteutunut alin keskiarvo (kesäkuun tilanne) oli 7,45 (2022: 7,58).

Ikäluokan kasvun johdosta aloituspaikkojen määrä kasvaa lähivuosina huomattavasti, mikäli jatkossakin lukiopaikkoja varataan 66,3 %:lle ikäluokasta. Ennusteen mukaan aloituspaikkojen tarve nousee yli 300 aloituspaikalla vuoteen 2026 mennessä. Lukioiden opiskelijamäärän ennustetaan kasvavan koko 2020-luvun.

Uusi oppivelvollisuuslaki tuli voimaan 1.8.2021. Oppivelvollisuuden laajentaminen tarkoittaa myös maksutonta toisen asteen koulutusta, ja syksyllä 2024 maksuttoman lukiokoulutuksen piirissä ovat kaikki lukiolaiset.

Espoon lukioverkossa valtakunnallinen erityistehtävä on Otaniemen lukiolla (matemaattis-luonnontieteelliset aineet) ja Tapiolan lukiolla (musiikki), ja näille on myönnetty myös valtakunnallinen kehittämistehtävä. Etelä-Tapiolan lukiolla on valtakunnallinen erityistehtävä kansainvälisen IB-koulutuksen järjestämiseen. Lisäksi lukioilla on erilaisia linjoja ja painotuksia.

Äidinkielenään muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea puhuvien opiskelijoiden osuus kaikista suomenkielisten lukioiden opiskelijoista on 12,2 % (2022: 11,5 %).

1.1.1 Lukiokoulutuksen kehittäminen Espoossa

Lukiokoulutuksen kehittämistä ohjaavat useat valtakunnalliset uudistukset. Lukiokoulutuksen lainsäädäntöä sekä opetussuunnitelmia uudistettiin vuosina 2019–2021, ja samaan aikaan opetussuunnitelmauudistuksen kanssa astui voimaan laajennettu oppivelvollisuus sekä maksuton toinen aste.

Hallituksen esitys liittyen lukiolain sekä eräiden muiden lakien muuttamiseen on huhti-toukokuussa 2024 lausuntokierroksella. Esityksen tavoitteena on vahvistaa lukiolaisten oikeutta tukiopetukseen ja erityisopetukseen. Lisäksi tavoitteena on mm. mahdollistaa englanninkielisen ylioppilastutkinnon järjestäminen. Valtaosa uudistuksista on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2025. Toteutuessaan uudistukset toisivat koulutuksen järjestäjille lisäkustannuksia mm. laajemman oppimisen tuen palvelujen järjestämisen kautta sekä lisääntyvänä hallinnollisena työnä.

Espoon lukiokoulutuksen visiossa 2025 painotetaan oppimista, hyvinvointia ja kotouttamista. Näitä tavoitteita tukevat kaikki lukiokoulutuksen hankkeet.

Suomenkielisen toisen asteen koulutuksen tulosityksikkötasoiset seurattavat tavoitteet vuosille 2023–2025 ovat seuraavat:

- Espoossa ylioppilastutkinnon tulokset ovat Suomen kärkeä.
- Vahvistetaan lukiolaisten mahdollisuuksia vaikuttaa opiskeluympäristönsä ja lukionsa toimintakulttuurin kehittämiseen sekä opiskelijaa itseään koskevien päätösten valmisteluun esimerkiksi nuorisovaltuuston ja opiskelijakuntien hallitusten välisellä yhteistyöllä sekä ottamalla opiskelijoita aktiivisesti mukaan lukiokoulutuksen kehittämiseen.
- Vahvistetaan valmiutta tukea monikielisten nuorten opiskelua toisella asteella osana kotouttamistavoitteita.
- Kehitetään opettajien kielitietoisuus- ja kulttuurisensitiivisyysosaamista koulutuksin osana kotouttamistavoitteita.

Lisäksi tavoitteiksi on asetettu seuraavat:

- Lukiokoulutus vahvistaa opiskelijoiden valmiuksia maailmankansalaisuuteen sekä eettisesti kestävään ja vastuulliseen toimintaan globalisoituneessa haasteiden ja mahdollisuuksien maailmassa. Osaamisen kehittämisessä otetaan huomioon YK:n kestävän kehityksen ohjelma Agenda 2030.
- Tuetaan nuorten jaksamista ja hyvinvointia vahvistamalla nuorten osallisuutta ja kehittämällä yhteisöllisyyden toimintakulttuuria.
- Tuetaan maahanmuuttotaustaisten opiskelijoiden ohjausta lukio-opinnoissa.
- Tuetaan S2-opiskelijoiden lukio-opintoja kehittämällä S2-opetusta Espoossa.

Lukioverkon kehittämisessä päämääränä on tarjota lukiokoulutusta kaikissa kaupunkikeskuksissa hyvien kulkuyhteyksien varrella. Pitkän aikavälin tavoitteena on kasvattaa lukioyksiköitä siten, että kaikkiin lukioihin voidaan ottaa vuosittain vähintään 200 uutta opiskelijaa.

Lukioiden välistä yhteistyötä kehitetään siten, että opiskelijoiden on vaivatonta valita opintoja Espoon lukioista niin rantaradan kuin metroradan varrella. Yhteistoimintaa sidosryhmien kanssa tiivistetään mm. kehittämällä yhteisiä toimintatapoja pääkaupunkiseudun korkeakoulujen kanssa. Korkeakoulu-yhteistyön yhtenä opetussuunnitelmallisena tavoitteena on helpottaa korkea-asteen opintoihin tutustumista jo lukioaikana. Korkeakoulujen oppimisympäristöjä hyödynnetään lukio-opintojen aikana. Opetussuunnitelman mukaisesti lukioissa edistetään myös yrittäjyyskasvatusta ja työelämälähtöisyyttä.

Lukioilla on monipuoliset kansainväliset yhteydet. Koronavuosien jälkeen ulkomaille suuntautuneiden opintomatkojen määrä on kasvanut merkittävästi. Kun vuonna 2022 noin 72 lukiolaista ja 46 opettajaa vieraili ulkomailta, olivat vuonna 2023 vastaavat määrät jo 368 ja 103. Koronapandemia on myötävaikuttanut kansainvälisyyden uusien tapojen ja toteutusten pohdintaan sekä lisännyt opetussuunnitelman mukaista kotikansainvälisyyden painottamista.

Espoon kaupunki osallistuu valtakunnalliseen lukiokoulutuksen kehittämiseen mm. LUKE-verkoston, Kuntaliiton lukiofoorumin ja Helsingin, Turun, Tampereen, Jyväskylän ja Oulun kanssa tehtävän yhteistyön kautta.

1.1.2 Lukiokoulutuksen keskeisimmät kehittämishankkeet ja avustukset

Lukiokoulutus sai OKM:n Laatu- ja saavutettavuusohjelman toimeenpanoon 580 000 euroa valtionavustusta vuosille 2023–2024. *Laadukas lukiokoulutus – silta nuorten tulevaisuuteen* -hankkeessa on tavoitteena luoda Espoon lukiokoulutuksen laatukäsikirja, johon kootaan laadukkaan oppimisen edellytykset. Hankkeessa toteutetaan myös kokeiluja, joissa ehkäistään lukiolaisten henkistä kuormitusta, lukio-opintojen venymistä ja keskeyttämistä sekä tuetaan maahanmuuttotaustaisten oppijoiden opintoja ja ohjausta. Hankkeessa pilotoidaan lukiopajamallia, jonka tavoitteena on ehkäistä lukio-opintojen keskeyttämistä ja tukea opiskelijan toimintakykyä.

Opetushallituksen rahoituksella lukiokoulutuksessa käynnistyy lukuvuonna 2024–2025 *Kaikki mukana – tuki ja ohjaus Espoon lukioissa* -hanke, jonka tavoitteena on vahvistaa aineenopettajien oppitunneilla annettavaa pedagogista tukea, lisätä yhteisopettajuutta ja moniammatillista työparityöskentelyä sekä kohdistaa tukea sitä tarvitseville. Lukiopajatoimintaa kehitetään ja jatketaan kesään 2025 asti. Hankkeen valtionavustus on 190 000 euroa.

Lisäksi lukioissa on käynnissä Ilmasto- ja kestävyyskasvatusta tukeva *Kestävä tulevaisuus* -hanke, jossa luodaan malli ilmasto- ja kestävyyskasvatuksen opettamiselle eri oppiaineissa (rahoitus 56 000 €), yhteisöllisen opiskeluhuollon vahvistamiseen tähtäävä hanke (rahoitus 161 000 €) sekä useita kansainvälisyyttä lisääviä hankkeita.

Yhteisöllisen opiskeluhuoltohankkeen rahoituksella neljässä lukiossa toimivat yhteisöohjaajat lukuvuosina 2023–2024 ja 2024–2025. Yhteisöohjaajien tärkeimmät tehtävät ovat olleet lukion yhteisöllisen toimintakulttuurin vahvistaminen, opiskelijoiden osallisuuden lisääminen sekä erilaisten kerhojen, tapahtumien ja välituntitoiminnan suunnittelu ja järjestäminen.

1.2 Nuorisopalvelut

Espoossa on 18 nuorisotilaa ja kaksi leirikeskusta, lisäksi nuorisopalvelut vastaa Ohjaamotalon monialaisen matalan kynnyksen palvelukokonaisuuden koordinoinnista. Nuorisopalvelut toteuttaa toimintaa myös seinättömästi jalkautumalla nuorten pariin kouluissa ja julkisissa sekä puolijulkisissa tiloissa. Liikkuvan nuorisotyön kaksi yksikköä täydentävät nuorisotilatoimintaa, ja nuorisotyötä tehdään myös digitaalisessa nuorisotilassa.

Nuorisopalvelut edistää Nuori Espoo Suuntaamo 1.3:n mukaisesti vuonna 2024 kaikessa toiminnassaan erityisesti seuraavia tavoitteita: digitaalinen nuorisotyö, kansainvälinen nuorisotyö, kestävä nuorisotyö, nuorten mielen hyvinvointi, nuorten osallisuus- ja vaikuttamistoiminta sekä yhdenvertaisuustyö. Digitaalista nuorisotyötä kehitetään ottamalla tekoälyn tuomia mahdollisuuksia nuorisotyöhön. Yhdenvertaisuuden osalta vahvistamme nuorisotyön roolia turvallisuuden lisäämisessä.

Nuorisopalveluille on myönnetty valtionavustuksena erityisavustusta kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävän nuorisotyön vahvistamiseen. Espoossa koulunuorisotyöhanke on alkanut vuonna 2023 ja jatkuu vuoden 2024 loppuun sekä valtionavustuksella että omalla rahoituksella. Koulunuorisotyössä toimii neljä nuorisohjaajaa, jotka sijoittuvat kahdeksalle Keski- ja Pohjois-Espoon koululle.

Alueellisessa nuorisotyössä nuorten kohtaamiskertoja oli huhtikuun loppuun mennessä yhteensä 16,6 % enemmän ja Ohjaamotalossa yhteensä 12,9 % enemmän kuin vuonna 2023. Nuorisopalvelujen tavoitteena on saavuttaa nuorten kohtaamiskertojen määrässä vähintään edellisen vuoden taso, ja huhtikuun lopussa kohtaamiskertoja oli jo yhteensä 14,6 % enemmän.

Nuorisopalvelut myöntää avustuksia espoolaisten nuorisoyhdistysten, nuorisojärjestöjen tai nuorten toimintaryhmien nuorisotoimintaan. Tammi-huhtikuun aikana vuosittaisia nuorisojärjestöavustuksia sekä kohdeavustuksia on jaettu yhteensä noin 320 000 euroa. Kesätoimintaa täydennetään yhdistysten toiminnalla, johon on myönnetty noin 140 000 euroa kumppanuusrahaa.

Uusi nuorisovaltuusto on aloittanut toimintansa ja sen toimintaa on tuettu osoittamalla tehtävään kahden henkilön työpanos. Nuorisovaltuuston järjestämään Vaikuttamo - PÅVerkstad -tapahtumaan osallistui 2 105 yhdeksäsluokkalaista.

Nuorten työllistymistä tuetaan kesä- ja yritysseteleillä, joihin ovat oikeutettuja vähintään 15 vuotta ja enintään 19 vuotta täyttävät espoolaiset. Nuorille jaettavien kesätelien määrää on lisätty, ja tavoitteena on, että kaikki vuosina 2005–2009 syntyneet nuoret saavat 300 euron kesäsetelin myöntämisehtojen täytyessä. Huhtikuun loppuun mennessä kesäsetelihakemuksia on tullut noin 1 300.

Espoolaisnuorten lyhytkestoisia keikkatyömahdollisuuksia edistetään yhteistyössä Työllisyys Espoon ja WorkPilotsin kanssa ja huhtikuun loppuun mennessä keikkatyötä mahdollistettiin 1 016 tuntia.

Osallistavan budjetoinnin menetelmä Nuori Espoo ManiMiitti on otettu käyttöön uudistuneena. ManiMiitti käynnistyi maaliskuussa 7.–9.-luokkalaisille tehdyllä sähköisellä ideointikyselyllä, johon kerättiin vastauksia nuorisotiloilla, kouluilla ja sosiaalisessa mediassa. Vastauksia tuli 1 975 kappaletta, ja näistä ideoista järjestettiin huhtikuussa yläkouluilla ManiMiitti-äänestys, johon vastasi yhteensä 2 186 nuorta. Äänestyksessä nuoret valitsivat ideoista 10 suosikkiaan, ja eniten ääniä saaneita ideoita toteutetaan nuorisotiloilla ja niiden lähialueilla syksyn 2024 aikana. Määrärahaa ideoiden toteutuksiin on jokaisella viidellä suuralueella 10 000 €.

Nuorten osallisuutta on edistetty myös yhdessä kaupunkisuunnittelukeskuksen kanssa. Alkuvuodesta kaupunkisuunnittelukeskus vieraili kolmella nuorisotilalla kysymässä nuorten ajatuksia kaupunkiympäristöstä.

Pääkaupunkikuntien kanssa on jatkettu nuorten väkivallan ehkäisy -hanketta Helsingin kaupungin saaman valtionavustuksen turvin. Yläkouluilla alkanutta toimintaa vakavien ja pitkittyneiden kiusaamis- ja väkivaltilanteiden ratkaisemiseksi on jatkettu, ja toiminnan toteuttaa Aseman Lapset ry. Etsivän nuorisotyön asiakkaina on ollut yhteensä 541 nuorta, ja kohtaamiskertoja on ollut 8 452, joista suurin osa jalkautuvassa etsivässä nuorisotyössä.

Ohjaamotalossa toimijoiden yhteisinä tavoitteina ovat erityisesti vieraskielisten ja ilman toisen asteen tutkintoa olevien nuorten tavoittamisen ja monialaisen yhteistyön vahvistaminen sekä nuorten tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen kehittäminen. Ohjaamotalon matalan kynnyksen starttipisteellä on nuoria kohdattu 713.

Espoon nuorisopalveluilla on sopimus Omnian kanssa nuorten työpajatoiminnan järjestämisestä, ja huhtikuun loppuun mennessä on toteutunut 3 808 pajapäivää. Nuorten intensiivisestä ryhmä- ja yksilövalmennuksesta nuorisopalveluilla on sopimus Diakonissalaitoksen säätiön sr:n kanssa, ja valmennuksessa on ollut huhtikuun loppuun mennessä 99 nuorta.

2 Talousarvion toteutuminen

Suomenkielinen toisen asteen koulutuksen ja nuorisopalvelujen toimintatulojen ennustetaan ylittävän talousarvion 0,5 milj. € koulutuspalvelujen muiden tuottojen ja nuorisopalvelujen projektirahoituksen vuoksi. Toimintamenojen ennustetaan ylittävän talousarvion 0,6 milj. €: koulutuspalvelujen henkilöstömenot ylittyvät 0,2 milj. € projektirahoituksen käytön vuoksi, ja toimitilavuokrat ylittyvät 0,4 milj. €. Tilapalvelujen alkuvuoden puutteellisen aineiston vuoksi osa sisäisistä vuokrista on budjetoitu ulkoisiin vuokriin.

Nuorisopalveluilla on Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnian kanssa uusi sopimus nuorten työpajatoiminnan järjestämisestä ajalla 1.1.2024-31.12.2025: korvaus on 1,0–1,6 milj. €/vuosi ja se maksetaan toteutuneiden työpajapäivien perusteella. Tähän on budjetoitu sopimuksen mukaisesti 1,3 milj. €, mutta on mahdollista, että toteuma ylittää budjetin. 0,2 milj. € korotus edelliseen sopimukseen on vuoden 2024 käyttösuunnitelmassa katettu nuorisopalvelujen määrärahoista.

Investointien ennustetaan toteutuvan talousarvion mukaisesti, ja osa hankinnoista toteutuu käyttötaloudessa.

	Muutettu käyttö- suunnitelma	Toimiala- ennuste	Poikkeama muutettu KS	Toteuma 1-4/2024	Toteuma-% 2024
Myyntituotot, ulkoiset	0	0	0	840	
Maksutuotot, ulkoiset	50 000	50 000	0	49 213	98,4%
Tuet ja avustukset	1 372 000	1 598 473	226 473	640 252	46,7%
Muut tuotot, ulkoiset	0	250 000	250 000	160 959	
TOIMINTATULOT ULKOISET	1 422 000	1 898 473	476 473	851 264	59,9%
Henkilöstökulut	-38 776 748	-39 025 142	-248 394	-12 160 919	31,4%
Palvelujen ostot, ulkoiset	-11 181 000	-11 181 000	0	-4 036 335	36,1%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 791 674	-3 791 674	0	-443 886	11,7%
Avustukset yhteisöille	-712 000	-712 000	0	-412 850	58,0%
Vuokrakulut, ulkoiset	-1 235 000	-1 104 000	131 000	-293 328	23,8%
Muut kulut, ulkoiset	-352 351	-352 351	0	-109 329	31,0%
TOIMINTAMENOT ULKOISET	-56 048 773	-56 166 167	-117 394	-17 456 647	31,1%
Sisäiset tuotot yhteensä	0	0	0	0	
Sisäiset toimintakulut yhteensä	-24 512 227	-25 021 667	-509 440	-8 168 473	33,3%
Tulot yhteensä	1 422 000	1 898 473	476 473	851 264	59,9%
Menot yhteensä	-80 561 000	-81 187 834	-626 834	-25 625 120	31,8%
TOIMINTAKATE	-79 139 000	-79 289 361	-150 361	-24 773 856	31,3%
Investoinnit	-900 000	-900 000	0	-648 350	72,0%

Tulosityksikön henkilöstömenojen ennusteesta on eliminoitu kvartaaleittain kirjanpitoon ajettava lomapalkkajaksotuksen vaikutus (3/2024 menojen toteuma +0,6 milj. €).